

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MACEJA ŠPUNARA [MACIEJ SZPUNAR]
SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 10. septembrī¹

Lieta C-382/13

**C. E. Franzen ,
H. D. Giesen ,
F. van den Berg**
pret

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

(Centrale Raad van Beroep (Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Migrējošu darba ņēmēju sociālais nodrošinājums — Regula (EEK) Nr. 1408/71 — 13. panta 2. punkts un 17. pants — Gadījuma darbs dalībvalstī, kas nav dzīvesvietas valsts — Piemērojamie tiesību akti — Dzīvesvietas valsts atteikums piešķirt ģimenes pabalstus un vecuma pensijas samazinājums — Darba ņēmēju brīvas pārvietošanās ierobežojums

I – Ievads

1. Vai uz personu, kura noteiktos savas profesionālās dzīves laikposmos, vienlaikus dzīvojot Nīderlandē, saskaņā ar gadījuma darba līgumiem (“minijobs”) Vācijā ir strādājusi ierobežotu skaitu darba stundu nedēļā vai mēnesī, attiecas Regula (EEK) Nr. 1408/71²? Vai tad, ja uz šo personu attiecas Vācijas sociālā nodrošinājuma tiesību akti, tas, ka šī persona ir izslēgta no likumā paredzētās vecuma apdrošināšanas sistēmas Nīderlandē, ir pretrunā minētajai regulai? Vai šī regula vai primārie tiesību akti attiecībā uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos nepieļauj, ka ar Nīderlandes tiesību aktiem šī pati persona tiek izslēgta no valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas, proti, no Nīderlandes sistēmas, tikai tāpēc vien, ka uz viņu attiecas Vācijas tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā, pat ja viņai nav tiesību arī uz ģimenes pabalstiem vai Vācijas vecuma apdrošināšanas sistēmas pabalstiem?

2. Šī lieta dod iespēju Tiesai skatīt jautājumu – kas vienmēr ir delikāts – par darba ņēmējiem, kuri tāpēc, ka ir izmantojuši tiesības uz brīvu pārvietošanos, ir vai nu zaudējuši nodrošinājumu, ko tām nodrošināja dzīvesvietas valsts, nesaņemot nodarbinātības valsts nodrošinājumu, kuras tiesību akti tikai formāli tiek piemēroti situācijām, kas saistītas ar nestabilu nodarbinātību, vai arī viņu vecuma pensija tiek samazināta līdz summai, kas ir mazāka par summu, kura atbilst viņu nodarbinātības kopējam ilgumam, jo nodarbinātības laikposmi viņu dzīvesvietas valstī nav iegrāmatoti kopā ar nodarbinātības laikposmiem nodarbinātības valstī³.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — Padomes 1971. gada 14. jūnija Regula par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.) un kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulu (EK) Nr. 1992/2006 (OV L 392, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Regula Nr. 1408/71”). Regula Nr. 1408/71 no 2010. gada 1. maija ir atcelta un aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulu (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 1. lpp., un labojums – OV L 200, 1. lpp.). Tomēr tā joprojām ir piemērojama pamatlietās par tādu administratīvu lēmumu apstrīdēšanu, kas pieņemti, pamatojoties uz iepriekšējo regulējumu.

3 — Par piemērojamo tiesību negatīvo konfliktu skat. it īpaši Rodière, P., *Droit social de l'Union européenne*, LDGJ, 2014, 662. lpp.

II – Atbilstošās tiesību normas

A – Savienības tiesību normas

3. Regulas Nr. 1408/71 1. pantā ir noteikts:

“Šajā regulā:

- a) “darbinieks” un “pašnodarbināta persona” attiecīgi nozīmē:
- i) jebkuru personu, kas obligāti vai brīvprātīgi ir apdrošināta pret viena vai vairāku veidu gadījumiem, uz kuriem attiecas darbinieku vai pašnodarbināto personu sociālā nodrošinājuma programma vai valsts civildienesta ierēdņu īpašā sistēma;
 - ii) jebkuru personu, kas ir apdrošināta obligātajā apdrošināšanā pret viena vai vairāku veidu risku, uz kuru attiecas sociālā nodrošinājuma jomas, kas aplūktas šajā regulā, visiem iedzīvotājiem paredzētā sociālā nodrošinājuma sistēmā vai visiem strādājošajiem paredzētā sociālā nodrošinājuma sistēmā, ja attiecīgo personu:
 - var kvalificēt kā darbinieku vai pašnodarbinātu personu saskaņā ar veidu, kā šo sistēmu administrē vai finansē, vai arī
 - ja persona neatbilst šādiem kritērijiem, bet saskaņā ar darbiniekiem vai pašnodarbinātām personām paredzētu sistēmu vai arī iii) daļā minētu sistēmu ir obligāti apdrošināta vai brīvprātīgi tālākapdrošināta pret kādu no I pielikumā minētajiem riskiem, vai arī atbilst I pielikumā sniegtajai definīcijai, ja konkrētajā dalībvalstī šādas sistēmas nav;

[..]”

4. Minētās regulas 2. panta 1. punktā “Personas, uz kurām attiecas regula” ir paredzēts:

“Šī regula attiecas uz darbiniekiem vai pašnodarbinātām personām un uz studentiem, uz kuriem attiecas vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti un kuri ir kādas dalībvalsts pilsoņi, vai kuri ir bezvalstnieki vai bēgļi, kas dzīvo kādā dalībvalstī, kā arī viņu ģimenes locekļi[em] vai viņus kā apgādniekus zaudējušie[m] ģimenes locekļi[em].”

5. Regulas Nr. 1408/71 13. pantā, kas ir ietverts II sadaļā “Piemērojamo tiesību aktu noteikšana”, vispārējie noteikumi ir izteikti šādi:

“1. Ievērojot 14.c un 14.f pantu, uz personām, kam piemēro šo regulu, attiecas tikai vienas dalībvalsts tiesību akti. Minētos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šo sadaļu.

2. Ievērojot 14. līdz 17. pantu:

- a) persona, kas ir nodarbināta vienā dalībvalstī, ir pakļauta šīs valsts tiesību aktiem arī tad, ja tā dzīvo citā dalībvalstī vai ja citā dalībvalstī atrodas tā uzņēmuma vai indivīda juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta, kurš nodarbina šo personu;

[..]

f) tāda persona, uz kuru vairs neattiecas kādas dalībvalsts tiesību akti, ja uz viņu neklūst piemērojami citas dalībvalsts tiesību akti saskaņā ar kādu no iepriekšējos apakšpunktos izklāstītajiem noteikumiem vai saskaņā ar kādu no izņēmumiem vai īpašajiem noteikumiem, kas izklāstīti 14. līdz 17. pantā, ir pakļauta tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā tā dzīvo, saskaņā vienīgi ar šo tiesību aktu noteikumiem.”

6. Atbilstīgi šīs regulas 17. pantam “Izņēmumi attiecībā uz 13. līdz 16. pantu”:

“Divas vai vairākas dalībvalstis, šo valstu kompetentās iestādes vai šo iestāžu norīkotas institūcijas, savstarpēji vienojoties, var paredzēt izņēmumus attiecībā uz 13. līdz 16. pantā noteiktu personu kategoriju vai konkrētu personu interesēs.”

7. Attiecībā uz Vācijas minētās regulas I pielikuma I punkta E daļā ir norādīts, kas jāuzskata par “darbinieku” vai par “pašnodarbinātu personu” šīs pašas regulas 1. panta a) punkta ii) apakšpunkta nozīmē. Tā ir formulēta šādi:

“Ja iestāde, kas kompetenta piešķirt ģimenes pabalstus, saskaņā ar regulas III sadaļas 7. nodaļu ir Vācijas iestāde, tad regulas 1. panta a) punkta ii) apakšpunkta nozīmē:

a) “darbinieks” ir obligāti pret bezdarbu apdrošināta persona vai arī katra persona, kas šādas apdrošināšanas dēļ iegūst veselības apdrošināšanā paredzētos naudas pabalstus vai tiem pielīdzināmus ieguvumus [..].”

8. Regulas Nr. 1408/71 84. panta “Sadarbība starp kompetentām iestādēm” 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Dalībvalstu kompetentās iestādes sniedz cita citai visu informāciju, kas attiecas uz:

- a) pasākumiem, kuri veikti šīs regulas īstenošanai;
- b) pārmaiņām šo valstu tiesību aktos, kuras varētu ietekmēt šīs regulas īstenošanu.

2. Šīs regulas īstenošanas nolūkā dalībvalstu iestādes un institūcijas atvēl savus birojus un rīkojas tā, it kā īstenotu pašas savus tiesību aktus. Minēto iestāžu un institūciju sniegtā administratīvā palīdzība parasti ir bez maksas. Tomēr dalībvalstu kompetentās iestādes var vienoties par noteiktu izdevumu kompensēšanu.”

B – *Nīderlandes tiesību normas*

1) Likums par vecuma pensijas vispārīgo sistēmu

9. Saskaņā ar *Algemene Ouderdomswet* (Likums par vecuma pensijas vispārīgo sistēmu, turpmāk tekstā – “AOW”) 2. pantu rezidents šā likuma izpratnē ir persona, kurai Nīderlandē ir dzīvesvieta.

10. Saskaņā ar AOW 3. panta 1. punktu personas dzīvesvieta ir nosakāma atbilstoši individuāla gadījuma apstākļiem.

11. Saskaņā ar AOW 6. panta 1. punkta a) apakšpunktu par apdrošinātu atbilstoši šī likuma noteikumiem ir uzskatāma persona, kas vēl nav sasniegusi pensijas vecumu un ir rezidente. Minētā panta 3. punktā ir precizēts, ka, atkāpjoties no 1. un 2. punkta, piesaistīto personu loks var tikt paplašināts vai sašaurināts ar valsts pārvaldes regulējumu vai saskaņā ar to.

12. Ar 1998. gada 29. aprīļa likumu (*Stb.* 1998, Nr. 267) ar atpakaļejošu datumu no 1989. gada 1. janvāra AOW tika iekļauts 6.a pants, saskaņā ar kuru:

“Attiecīgā gadījumā, atkāpjoties no AOW 6. panta un uz tā balstītajām normām,

- a) par apdrošinātu tiek uzskatīta persona, kuras apdrošināšana, pamatojoties uz šo likumu, izriet no starptautiskas organizācijas līguma vai lēmuma noteikumu piemērošanas;
- b) par apdrošinātu netiek uzskatīta persona, uz kuru, pamatojoties uz starptautiskas organizācijas līgumu vai lēmumu, attiecas citas valsts tiesību akti.”

13. AOW 13. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka pensijas summas samazina par 2 % par katru kalendāro gadu, kurā persona, kurai ir tiesības uz pensiju, pēc 15 gadu vecuma sasniegšanas, taču pirms 65 gadu vecuma sasniegšanas nav bijusi apdrošināta.

14. Tā paša panta 2. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka bruto piemaksu samazina par 2 % par katru kalendāro gadu, kurā personas, kurai ir tiesības uz pensiju, laulātais pēc 15 gadu vecuma, taču pirms 65 gadu vecuma sasniegšanas nav bijis apdrošināts.

15. Saskaņā ar AOW 45. panta 1. punkta pirmo teikumu – redakcijā, kādā šī tiesību norma bija formulēta 1985. gada 1. aprīlī, – apdrošinātās personas un kādreizējās apdrošinātās personas valsts pārvaldes regulējumā noteiktos gadījumos saskaņā ar tā nosacījumiem un atbilstoši tajā noteiktajam tarifam ir tiesīgas maksāt iemaksas par laikposmiem, kuros jau ir sasniegts 15 gadu vecums, taču vēl nav sasniegts 65 gadu vecums, un kuros šīs personas nav apdrošinātas vai nav bijušas apdrošinātas.

16. Saskaņā ar šo tiesību normu – redakcijā, kādā tā bija formulēta 1990. gada 1. janvārī, apdrošinātās personas un kādreizējās apdrošinātās personas valsts pārvaldes regulējumā noteiktos gadījumos saskaņā ar tā nosacījumiem un atbilstoši tajā noteiktajam tarifam var brīvprātīgi apdrošināties laikposmos, kuros jau ir sasniegts 15 gadu vecums, taču vēl nav sasniegts 65 gadu vecums, un kuros šīs personas nav apdrošinātas vai nav bijušas apdrošinātas.

2) Likums par ģimenes pabalstu vispārīgo sistēmu

17. *Algemene Kinderbijslagwet* (Likums par ģimenes pabalstu vispārīgo sistēmu, turpmāk tekstā – “AKW”) 2. panta un 3. panta 1. punkta saturs ir identisks AOW 2. panta un 3. panta 1. punkta saturam.

18. Saskaņā ar AKW 6. panta 1. punkta a) apakšpunktu par apdrošinātu atbilstoši šī likuma normām ir uzskatāma persona, kas ir rezidente.

19. AKW 6.a panta b) apakšpunktā ir paredzēts, ka, attiecīgā gadījumā atkāpjoties no AKW 6. panta un no tā izrietošajām normām, par apdrošinātu netiek uzskatīta persona, uz kuru atbilstoši starptautiskas organizācijas līgumam vai lēmumam attiecas citas valsts tiesību akti.

3) Noteikumi par sociālajai apdrošināšanai piesaistīto personu loka paplašināšanu un sašaurināšanu

20. Šīs pamattiesvedības laikā saskaņā ar AOW 6. panta 3. punktu un AKW tika pieņemti vairāki viens otram sekojoši noteikumi par sociālajai apdrošināšanai piesaistīto personu loka paplašināšanu un sašaurināšanu (*Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen*, turpmāk tekstā – “BUB”). Konkrētajiem pamattiesvedības apstākļiem bija piemērojami 1976. gada 19. oktobra noteikumi (*Stb* 557, turpmāk tekstā – “1976. gada BUB”), 1989. gada 3. maija noteikumi (*Stb* 164, turpmāk tekstā – “1989. gada BUB”) un 1998. gada 24. decembra noteikumi (*Stb* 746, turpmāk tekstā – “1999. gada BUB”).

21. Saskaņā ar 1976. gada *BUB* 2. panta 1. punkta a) apakšpunktu par apdrošinātu AOW izpratnē cita starpā netiek uzskatīts rezidents, kurš strādā algotu darbu ārpus Nīderlandes un kurš kā šāda darba veicējs ir apdrošināts atbilstoši tajā valstī, kur viņš strādā, spēkā esošajiem tiesību aktiem par vecuma pabalstiem un pabalstiem nāves gadījumā, kā arī ģimenes pabalstiem.

22. Pēc tam, kad 1976. gada *BUB* tika aizstāts ar 1989. gada *BUB*, tā 10. panta 1. punktā – redakcijā, kas piemērojama no 1989. gada 1. jūlija līdz 1992. gada 1. janvārim, – bija paredzēts, ka “nav apdrošināts rezidents, kurš veic algotu darbu tikai ārpus Nīderlandes”. Laikposmā no 1992. gada 1. janvāra līdz 1997. gada 1. janvārim ar šo pašu 1989. gada *BUB* tiesisko normu bija noteikts, ka “nav apdrošināts rezidents, kurš vismaz trīs mēnešus pēc kārtas ir veicis algotu darbu tikai ārpus Nīderlandes”. Saskaņā ar 1989. gada *BUB* redakciju, kas bija piemērojama no 1997. gada 1. janvāra līdz 1999. gada 1. janvārim, tā 10. panta 1. punktā bija noteikts, ka “nav sociāli apdrošināts rezidents, kurš vismaz trīs mēnešus pēc kārtas ir veicis algotu darbu tikai ārpus Nīderlandes, ja vien šis darbs nav ticis veikts uz darba tiesisko attiecību ar Nīderlandē dzīvojošu vai reģistrētu darba devēju pamata”.

23. 1999. gada 1. janvārī 1989. gada *BUB* tika aizstāts ar 1999. gada *BUB*. Tā 12. pantā ir paredzēts, ka “nav sociāli apdrošināta persona, kurai dzīvesvieta ir Nīderlandē un kura vismaz trīs mēnešus pēc kārtas ir veikusi algotu darbu tikai ārpus Nīderlandes, ja vien šis darbs nav ticis veikts uz darba tiesisko attiecību ar Nīderlandē dzīvojošu vai reģistrētu darba devēju pamata”.

24. Gan 1989. gada *BUB*, gan arī 1999. gada *BUB* attiecīgi 25. un 24. pantā ir ārkārtas apstākļu klauzula, uz kuras pamata *Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank* (Sociālās apdrošināšanas slimokases valde, turpmāk tekstā - “SVB”) ir tiesīga konkrētos gadījumos atkāpties no citām noteikumu normām, lai labotu būtisku netaisnību, kas var izrietēt no apdrošināšanas pienākuma vai no izslēgšanas no tā atbilstoši šiem noteikumiem (1989. gada *BUB*), vai nepiemērot šo noteikumu pantu, vai atkāpties no šīs normas, ciktāl tās piemērošana, ievērojot apdrošināto personu kategorijas paplašināšanas vai sašaurināšanas būtiskumu, rada ievērojamu netaisnību, kas izriet tikai no apdrošināšanās pienākuma vai no izslēgšanas no tā atbilstoši šiem noteikumiem (1999. gada *BUB*).

III – Pamattiesvedības rašanās fakti

25. No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka prasītāji pamattiesvedībā *C. E. Franzen*, *H. D. Giesen* un *F. van den Berg* visi ir Nīderlandes pilsoņi un dzīvo Nīderlandē.

26. Saskaņā ar *AKW C. E. Franzen* Nīderlandē saņēma ģimenes pabalstu par savu meitu, kuru viņa audzināja viena. 2002. gada novembrī viņa SVB darīja zināmu, ka kopš 2001. gada 1. janvāra ir nodarbināta Vācijā, kur viņa strādāja par frizieri 20 stundas nedēļā. Tā kā ienākumi, kurus *C. E. Franzen* guva no šī darba, bija nelieli, uz viņu obligāti attiecās tikai Vācijas tiesiskais regulējums par apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un viņai nebija pieejama neviena cita Vācijas sociālā nodrošinājuma sistēma.

27. Ar 2003. gada 25. februāra lēmumu SVB no 2002. gada 1. oktobra atcēla viņas ģimenes pabalstu.

28. Ņemot vērā viņas nepietiekamos ienākumus Vācijā, *C. E. Franzen* no dzīvesvietas pašvaldības Nīderlandē saskaņā ar *Algemene bijstandswet* (Vispārējais likums par sociālo palīdzību), kā arī saskaņā ar *Wet Werk en Bijstand* (Likums par darbu un sociālo palīdzību) saņēma papildu pabalstu. No Tiesā iesniegtajiem SVB apsvērumiem izriet, ka šis atbalsts ir sociālās palīdzības veids, kuram saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 4. panta 4. punktu šī regula netiek piemērota.

29. Savos apsvērumos SVB precizē arī, ka ar 2003. gada 21. septembra vēstuli *C. E. Franzen*, piemērojot 1999. gada *BUB* 24. pantu, lūdza izbeigt viņas izslēgšanu no apdrošināšanas sociālā nodrošinājuma. Ar 2004. gada 15. marta lēmumu SVB noraidīja šo lūgumu, pamatojot ar to, ka *C. E. Franzen* nav apdrošināta nedz saskaņā ar Savienības tiesībām, nedz saskaņā ar Nīderlandes tiesību normām.

30. *C. E. Franzen* 2006. gada 30. janvārī iesniedza jaunu pieprasījumu piešķirt ģimenes pabalstu, kuru ar 2006. gada 27. marta lēmumu *SVB* apmierināja no 2006. gada pirmā ceturkšņa. Ar 2007. gada 5. jūnija vēstuli *C. E. Franzen* vārdā tika lūgts viņai piešķirt ģimenes pabalstu no 2002. gada ceturktā ceturkšņa.

31. Ar 2007. gada 5. jūlija lēmumu *SVB* konstatēja, ka no 2006. gada pirmā ceturkšņa *C. E. Franzen* vairs nav tiesību saņemt ģimenes pabalstu, taču *SVB* nolēma neatprasīt nepamatoti izmaksātās summas. Ar 2007. gada 16. novembra lēmumu *C. E. Franzen* iebildumi par šo lēmumu tika noraidīti kā nepamatoti, un viņas lūgums veikt pārskatīšanu cita starpā tika noraidīts.

32. *SVB* 2008. gada 6. februārī, kad vēl nebija izskatīta prasība par 2007. gada 5. jūlija lēmumu, pieņēma jaunu lēmumu, ar kuru tika grozīts 2007. gada 16. novembra lēmuma pamatojums, norādot, ka pieteikumi par ģimenes pabalsta piešķiršanu tikuši noraidīti, jo *C. E. Franzen* saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punktu esot bijuši piemērojami vienīgi Vācijas tiesību akti, tādējādi izslēdzot Nīderlandes sociālās apdrošināšanas piemērošanu.

33. Ar 2008. gada 5. augusta spriedumu *Rechtbank Maastricht* [Māstrihtas tiesa] prasības par 2007. gada 16. novembra un 2008. gada 6. februāra lēmumiem pasludināja par nepamatotām. Pamatlietā iesniedzējtiesā pušu strīds ir par to, vai no 2002. gada 1. oktobra *C. E. Franzen* bija apdrošināta saskaņā ar *AKW*.

34. *H. D. Giesen* laulātā strādāja Vācijā – vispirms divus laikposmus 1970. gadā, pēc tam kā “persona ar mazsvarīgu darbu” [*geringfügig Beschäftigte*] – laikposmā no 1988. gada 19. maija līdz 1993. gada 12. maijam. Viņa bija pārdevēja apģērbu veikalā un saskaņā ar gadījuma darba līgumu strādāja algotu darbu ierobežotu stundu skaitu mēnesī; saskaņā ar to viņa ieradās darbā pēc viņas darba devēja lūguma, taču viņai nebija pienākuma reaģēt uz darba devēja lūgumiem.

35. *H. D. Giesen* 2006. gada 22. septembrī iesniedza pieteikumu piešķirt vecuma pensiju un partnera pabalstu saskaņā ar *AOW*, kurus ar 2007. gada 3. oktobra lēmumu *SVB* viņam piešķīra. Taču partnera pabalsts tika samazināts par 16 %, pamatojot ar to, ka laikposmā, kad *H. D. Giesen* laulātā strādāja Vācijā, viņa nebija apdrošināta saskaņā ar sociālo apdrošināšanu. *H. D. Giesen* iesniedza sūdzību par šo lēmumu, ciktāl tas attiecas uz pabalsta samazināšanu. Ar 2008. gada 20. maija lēmumu šī sūdzība tika noraidīta kā nepamatota.

36. Ar 2008. gada 13. oktobra spriedumu *Rechtbank Roermond* [Rūrmondas tiesa] noraidīja kā nepamatotu pret 2008. gada 20. maija lēmumu celto prasību. Minētā tiesa nosprieda, ka uz *H. D. Giesen* laulāto neattiecas Nīderlandes tiesību akti, jo nav pierādīts, ka viņa vairāk nekā trīs mēnešus nav strādājusi Vācijā. Iesniedzējtiesā pušu strīds ir par to, vai laikposmā no 1988. gada 19. maija līdz 1992. gada 31. decembrim *H. D. Giesen* laulātā bija apdrošināta saskaņā ar *AOW*.

37. *F. van den Berg* bija nodarbināts Vācijā laikposmā no 1972. gada 25. jūnija līdz 24. jūlijam un no 1990. gada 1. janvāra līdz 1994. gada 31. decembrim. Iesniedzējtiesas lēmumā nav norāžu attiecībā uz viņa darba raksturu. *F. van den Berg* 2008. gada 17. janvārī saskaņā ar *AOW* lūdza piešķirt vecuma pensiju. Ar 2008. gada 1. augusta lēmumu *SVB* to viņam piešķīra, taču samazināja par 14 %, pamatojot ar to, ka vairāk nekā septiņus gadus *F. van den Berg* nav bijis apdrošināts. Ar 2008. gada 25. novembra lēmumu viņa iebildumi daļēji tika atzīti par pamatotiem, kā rezultātā samazinājums tika noteikts 10 % apmērā.

38. Ar 2009. gada 19. oktobra spriedumu *Rechtbank Maastricht* atzina par nepamatotu prasību par 2008. gada 25. novembra lēmumu. Iesniedzējtiesā *F. van den Berg* un *SVB* strīds ir par to, vai laikposmā no 1990. gada 1. janvāra līdz 1994. gada 31. decembrim viņš ir bijis apdrošināts saskaņā ar *AOW*.

39. *Centrale Raad van Beroep* [Pēdējās instances administratīvo lietu tiesa] (Nīderlande), kurā pamatlietu puses iesniedza apelācijas sūdzības, uzskata, ka viņus attiecīgajos laikposmos var uzskatīt par darbiniekiem Regulas Nr. 1408/71 2. panta, skatot to kopā ar tās 1. panta a) punktu, izpratnē un ka AOW un AKW attiecas uz šīs regulas materiālās piemērošanas jomu.

40. Tomēr rodoties jautājums, vai strīdīgajos laikposmos uz ieinteresētajām personām pamatlietās saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta ievadteikumu un a) apakšpunktu attiecas Vācijas tiesību akti un, ja tā ir, vai šīs tiesību normas ekskluzīvā iedarbība nozīmē, ka Nīderlandes tiesību akti nav piemērojami. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa atsaucas uz spriedumu *Kits van Heijningen* (C-2/89, EU:C:1990:183), kas attiecas uz nodarbinātību nepilnu darba laiku un kurā uzdots jautājums, vai šie tiesību akti attiecas arī uz līgumiem par gadījuma darbu.

41. Iesniedzējtiesa konstatē, ka saistībā ar pašreizējām tiesvedībām nav apstrīdēts, ka ieinteresētās personas saistībā ar viņu nodarbinātību nav bijušas apdrošinātas atbilstīgi Vācijas tiesību aktiem, lai atbilstoši katram konkrētajam gadījumam tās varētu pretendēt uz vecuma pensiju vai ģimenes pabalstiem. Šī tiesa turklāt norāda, ka laikposmā no 1989. gada 1. jūlija līdz 1992. gada 31. decembrim – *H. D. Giesen* laulātā un uz tiem attiecošajos strīdīgajos periodos – *F. van den Berg* un *C. E. Franzen* saskaņā ar AOW un AKW valsts tiesībās jāuzskata par neapdrošinātiem. Lai varētu novērtēt, vai Savienības tiesības nepieļauj šādu izslēgšanu, būtu svarīgi ņemt vērā Savienības tiesību normas attiecībā uz darba ņēmēju (LESD 45. pants), kā arī pilsoņu (LESD 20. un 21. pants) brīvu pārvietošanos.

IV – Prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

42. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa ar 2013. gada 1. jūlija nolēmumu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2013. gada 4. jūlijā, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) a) Vai Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta ievadteikums un a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz dalībvalsts rezidentiem, kuri ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā un kuri, pamatojoties uz gadījuma darba līgumu, strādā algotā darbā citā dalībvalstī ne vairāk kā divas vai trīs dienas mēnesī, šī iemesla dēļ šajā dalībvalstī attiecas nodarbinātības valsts sociālā nodrošinājuma tiesību akti?
 - b) Ja [uz pirmā jautājuma a) daļu] tiek sniegta apstiprinoša atbilde, – vai uz minētajiem rezidentiem šajā gadījumā attiecas nodarbinātības valsts sociālā nodrošinājuma tiesību akti tiklab dienās, kad tiek veikts darbs, kā arī dienās, kad darbs netiek veikts, un, ja tā ir, cik ilgi vēl pēc pēdējā faktiski veiktā darba turpinās šo tiesību aktu attiecināmība?
- 2) Vai Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta ievadteikums un a) apakšpunkts, skatot tos kopā ar 13. panta 1. punktu, nepieļauj, ka migrējošs darba ņēmējs, uz kuru attiecas nodarbinātības valsts sociālā nodrošinājuma tiesību akti, saskaņā ar dzīvesvietas valsts tiesisko regulējumu šajā valstī tiek uzskatīts par apdrošinātu saskaņā ar AOW?
- 3) a) Vai Savienības tiesības, it īpaši noteikumi par darba ņēmēju un/vai Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos, ir jāinterpretē tādējādi, ka šo tiesvedību apstāklus tie nepieļauj tādu valsts tiesību normu kā AKW 6.a pants un/vai AOW piemērošanu, saskaņā ar kurām migrējošs darba ņēmējs, kurš dzīvo Nīderlandē, šajā valstī tiek izslēgts no AOW un/vai AKW paredzētās apdrošināšanas tāpēc, ka uz viņu attiecas tikai Vācijas sociālā nodrošinājuma tiesību akti, un pat tad, ja šis darba ņēmējs Vācijā ir izslēgts no “Altersrente” [vecuma pensiju apdrošināšanas] kā “geringfügig Beschäftigte” un viņam nav tiesību saņemt “Kindergeld” [ģimenes pabalstu]?

- b) Vai, atbildot [uz trešā jautājuma a) daļu], vēl ir nozīme tam, ka ir bijusi iespēja pievienoties brīvprātīgajai apdrošināšanai saskaņā ar AOW vai lūgt, lai SVB panāktu vienošanos Regulas Nr. 1408/71 17. panta izpratnē?”

43. SVB, Nīderlandes un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Eiropas Komisija iesniedza savus rakstveida apsvērumus. C. E. Franzen, Nīderlandes Karalistes, Apvienotās Karalistes un Komisijas pārstāvji tika uzklauti Tiesas sēdē, kas notika 2014. gada 25. jūnijā.

V – Analīze

44. Vispirms, runājot par strīdu kontekstu pamatlietās, tas attiecas, pirmkārt, uz dzīvesvietas dalībvalsts iestāžu, šajā lietā – SVB, atteikumu piešķirt C. E. Franzen ģimenes pabalstu un, otrkārt, uz to, ka šīs pašas iestādes samazināja partnera pabalstu un vecuma pensiju, kas piešķirtas attiecīgi H. D. Giesen un F. van den Berg, pamatojot ar to, ka no Regulas Nr. 1408/71 izriet, ka strīdīgajos laikposmos uz ieinteresētajām pusēm pamatlietās attiecās nodarbinātības valsts tiesību akti, proti, Vācijas tiesību akti. No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka nodarbinātības valstī šajos laikposmos viņi bija apdrošināti tikai pret nelaimes gadījumiem darbā un nedz Nīderlandē (dzīvesvietas dalībvalsts), nedz Vācijā (nodarbinātības dalībvalsts) viņiem nebija tiesību – atbilstoši katram konkrētajam gadījumam – ne uz ģimenes pabalstiem, ne pabalstiem saistībā ar vecuma apdrošināšanu.

45. Jāpiezīmē arī, ka nav apstrīdēts, ka attiecīgie pabalsti atbilst nosacījumiem, lai tie tiktu uzskatīti par “vecuma pabalstiem” Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē vai par “ģimenes pabalstiem” šīs regulas 4. panta 1. punkta h) apakšpunkta izpratnē. Attiecīgās situācijas pamattiesvedībā tādējādi attiecas uz minētās regulas piemērošanu *ratione materiae*.

46. Visbeidzot, attiecībā uz Regulas Nr. 1408/71 *ratione personae* piemērošanas jomu – tas ir iesniedzējtiesas pirmā šajā lietā uzdotā jautājuma priekšmets. Šis jautājums, uz kuru, manuprāt, sniedzama apstiprinoša atbilde, nav īpaši grūts, un tas tiks apskatīts īsumā.

A – Pirmais jautājums

47. Būtībā iesniedzējtiesa jautā, vai Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz vienas dalībvalsts rezidentu, uz kuru attiecas šīs regulas piemērošanas joma un kurš, pamatojoties uz gadījuma darba līgumu, veic algotu darbu maksimāli divas vai trīs dienas nedēļā kādas citas dalībvalsts teritorijā, attiecas nodarbinātības dalībvalsts tiesību akti saskaņā ar minētās regulas 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu, un – apstiprinošas atbildes gadījumā – vai šie tiesību akti uz viņu attiecas tikai dienās, kad darbs tiek veikts, vai arī citās dienās⁴.

48. Lai atbildētu uz šo jautājumu, es īsumā vispirms atgādināšu Regulas Nr. 1408/71 piemērošanas jomu attiecībā uz personām, lai varētu apgalvot, ka pamatlietās ieinteresētās personas var tikt uzskatītas par darbiniekiem šīs regulas 2. panta 1. punkta izpratnē. Pēc tam – pirms minētās regulas I pielikuma I punkta E daļas noteikumu ietekmes uz konkrēto C. E. Franzen gadījumu izvērtēšanas – es analizēšu Tiesas judikatūru par Regulas Nr. 1408/71 piemērojamību nepilna laika darba kontekstā.

4 — Iesniedzējtiesa uzskata, ka strīdīgajos laikposmos C. E. Franzen un F. van den Berg piemērojami tiesību akti ir Vācijas tiesību akti. Turpretī tai ir šaubas par to, kuri tiesību akti piemērojami H. D. Giesen.

1) Regulas Nr. 1408/71 piemērošanas joma *ratione personae*

49. Regulas Nr. 1408/71 piemērošanas joma attiecībā uz personām ir definēta tās 2. pantā. Saskaņā ar šā panta 1. punktu ir nepieciešami trīs kritēriji, lai varētu uzskatīt, ka uz darbinieku attiecas šī regula. Pirmkārt, viņam jābūt darbiniekam vai pašnodarbinātai personai⁵. Šie divi termini apzīmē jebkuru personu, kas ir obligāti vai brīvprātīgi apdrošināta⁶ saskaņā ar kādu no šīs regulas 1. panta a) punkta i) un ii) apakšpunktā minētajām sociālā nodrošinājuma sistēmām atbilstīgi minēto sistēmu nosacījumiem⁷. Otrkārt, darbiniekam jābūt kādas dalībvalsts valstspiederīgajam. Treškārt, uz viņu jāattiecas vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem.

50. Tiesa ir norādījusi, ka personai ir “darbinieka” statuss Regulas Nr. 1408/71 nozīmē, ja tā ir apdrošināta kaut arī tikai pret viena veida risku atbilstoši obligātajai vai brīvprātīgajai apdrošināšanai vispārējā vai īpašā sociālā nodrošinājuma sistēmā, kas minēta šīs pašas regulas 1. panta a) punktā, un tas nav atkarīgs no darba tiesisko attiecību pastāvēšanas⁸.

51. Šajā lietā nav apstrīdēts, ka ieinteresētās personas pamatlietās dažus laikposmus ir strādājušas Vācijā, kad tās ir bijušas apdrošinātas šajā dalībvalstī. Iesniedzējtiesa norāda, ka tās ir bijušas “personas ar mazsvarīgu darbu” [*geringfügig Beschäftigte*] statusā⁹, kas nozīmē, ka tās bija apdrošinātas vismaz pret nelaimes gadījumiem darba vietā (“*Unfallversicherung*”). Tādējādi man šķiet, ka nav jāšaubās, ka ieinteresētās personas pamatlietās ir uzskatāmas par darbiniekiem Regulas Nr. 1408/71 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē.

2) Īss attiecīgās judikatūras atgādinājums

52. Kā izriet no visiem Tiesai iesniegtajiem rakstiskajiem apsvērumiem, šās lietas apstākļiem ir jāpiemēro judikatūra, kuras pamatā ir spriedums lietā *Kits van Heijningen*¹⁰. Šajā spriedumā Tiesa interpretēja Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punktu nepilna laika darba kontekstā, kas, manuprāt, pēc analogijas jāpiemēro tādām gadījuma darba attiecībām kā šajā lietā.

53. Tiesa nosprieda, ka nekas saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 1. panta a) punktu vai 2. panta 1. punktu neļauj no šīs regulas piemērošanas jomas izslēgt dažas personu kategorijas atkarībā no laika, ko viņas velta sava darba veikšanai. Tādējādi, ja persona atbilst Regulas Nr. 1408/71 1. panta a) punkta un 2. panta 1. punkta apvienotajiem nosacījumiem, tā ir jāuzskata par tādu, uz kuru attiecas Regulas Nr. 1408/71 darbības joma, neatkarīgi no laika, ko tā velta darba veikšanai¹¹. Tiesa uzskatīja, ka ar

5 — Šis pants attiecas ne vien uz darbiniekiem vai pašnodarbinātām personām, bet arī uz studentiem, bezvalstniekiem vai bēgļiem, kuri dzīvo kādas dalībvalsts teritorijā, kā arī uz viņu ģimenes locekļiem vai viņus pārdzīvojušiem ģimenes locekļiem. Kopš sprieduma lietā *Martinez Sala* (C-85/96, EU:C:1998:217) Savienības pilsonība ir izraisījusi Regulas Nr. 1408/71 darbības jomas paplašināšanu. Šī to personu loka, uz kurām attiecas regula, paplašināšana ir apstiprināta ar spriedumiem lietās *Grzelczyk* (C-184/99, EU:C:2001:458) un *Collins* (C-138/02, EU:C:2004:172). Tādējādi Savienības pilsonība ir piešķirusi jaunu dimensiju valstu sociālā nodrošinājuma sistēmu saskaņošanai. Skat. Cornelissen, R., “The principle of territoriality and the Community regulations on social security (Regulations 1408/71 and 574/72)”, *Common Market Law Review*, 1996, 33, 439.-471. lpp. Skat. arī Marzo, C., *La dimension sociale de la citoyenneté européenne*, Université Paul Cézanne - Aix-Marseille III, Collection B. Goldman, Presses Universitaires d’Aix-Marseille, 344. lpp.

6 — Saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 1. panta a) punkta iv) apakšpunktu uz personu, kas brīvprātīgi apdrošinājusies pret viena vai vairāku veidu riskiem, kas atbilst jomām, kurām piemērojama minētā regula, vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā un kura nav darbinieks, arī attieksies šīs regulas noteikumi, ja šī persona iepriekš saskaņā ar tās pašas dalībvalsts darbiniekiem vai pašnodarbinātajām personām paredzēto sistēmu būs bijusi apdrošināta pret tādu pašu risku.

7 — Saistībā ar pirmo prejudiciālo jautājumu, kas uzdots Tiesai attiecībā uz sociālā nodrošinājuma jomu, Tiesa, ņemot vērā Padomes 1958. gada 25. septembra Regulu Nr. 3/58 par migrējošo darba ņēmēju sociālo nodrošinājumu (OV 1958, 30, 561. lpp.) ir pasludinājusi, ka “darba ņēmēja vai tam pielīdzināmas personas” jēdziens ir piemērojams Kopienā un tas attiecas uz visiem, kuri neatkarīgi no to nosaukuma ir apdrošināti dažādajās valstu sociālā nodrošinājuma sistēmās” (spriedums *Unger*, 75/63, EU:C:1964:19, 1. apsvērums). Skat. arī spriedumu *Megner un Scheffel* (C-444/93, EU:C:1995:442, 20. punkts).

8 — Spriedumi *Dodl un Oberhollenzer* (C-543/03, EU:C:2005:364, 34. punkts), kā arī *Borger* (C-516/09, EU:C:2011:136, 26. punkts).

9 — No *SVB* apsvērumiem izriet, ka “personas ar mazsvarīgu darbu” statuss attiecas uz tāda darba veikšanu, kas nepārsniedz noteiktu stundu un ienākumu sliekšni.

10 — EU:C:1990:183.

11 — Turpat, 10. punkts.

Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu nav ieviesta nekāda nošķiršana atkarībā no tā, vai algotais darbs tiek veikts kā pilna darba laika vai nepilna darba laika darbs. Turklāt tās mērķis būtu vājināts, ja būtu jāuzskata, ka nodarbinātības dalībvalsts tiesību aktu piemērošanu ierobežo darba veikšanas laikposmi, izņemot laikposmus, kuros ieinteresētā persona nestrādā¹².

54. Šajā sakarā man šķiet skaidrs, ka noteicošais rādītājs, lai iekļautos regulas piemērošanas jomā attiecībā uz personām – kā izriet no šo secinājumu 50. punkta – ir fakts, ka persona atbilstīgi vispārējai vai īpašai sociālā nodrošinājuma sistēmai, kas minēta Regulas Nr. 1408/71 1. panta a) punktā, ir obligāti vai brīvprātīgi apdrošināta kaut vai pret viena veida risku. Darba attiecību pastāvēšana, darba attiecību veids, tas, ka runa ir par nepilna darba laika līgumu vai gadījuma darba līgumu, kā arī nostrādāto stundu skaits nav svarīgi¹³. Līdz ar to šajā lietā tam, ka ieinteresētās personas pamatlietās ir veikušas mazsvarīgu profesionālo darbību, kas nepārsniedz noteiktu stundu vai ienākumu sliekšni, piemēram, darbu *geringfügig Beschäftigte* personas statusā, atbilstīgi Vācijas tiesību aktiem, nav būtiskas nozīmes.

55. Tātad jākonstatē, ka *C. E. Franzen*, *H. D. Giesen* un *F. van den Berg* atbilst Regulas Nr. 1408/71 1. panta a) punkta un 2. panta 1. punkta apvienotajās normās noteiktajiem nosacījumiem neatkarīgi no laika, ko viņi strīdīgajos laikposmos veltījuši savu darbību izpildei. Tādējādi uz viņiem attiecas šīs regulas piemērojamība personām un viņi atbilstīgi tās 13. panta 2) punkta a) apakšpunktam ir pakļauti nodarbinātības valsts tiesību aktiem. Tas, ka viņi ir Vācijas tiesību aktu subjekti, attiecas ne vien uz dienām, kad viņi veica savu darbību, bet arī uz dienām, kad viņi nestrādāja. Tas turpinās tik ilgi, kamēr ieinteresētā persona nodarbinātības valstī ir apdrošināta vismaz pret vienu risku¹⁴.

3) Par Regulas Nr. 1408/71 I pielikuma I punkta E daļu (“Vācija”)

56. It īpaši attiecībā uz *C. E. Franzen* Komisija norāda, ka Regulas Nr. 1408/71 I pielikuma I punkta E daļas teksts par Vāciju groza šīs regulas piemērojamību personām.

57. No šo secinājumu 49.–51. punkta izriet, ka Regulas Nr. 1408/71 piemērojamība personām attiecas uz *C. E. Franzen*. Tādējādi saskaņā ar šīs regulas 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu *C. E. Franzen* piemērojamie tiesību akti ir Vācijas tiesību akti¹⁵. Vai viņa tātad varētu saņemt ģimenes pabalstus Vācijā?

58. Šajā sakarā no Tiesas judikatūras izriet, ka gadījumā, ja Vācijas iestāde saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 III sadaļas 7. nodaļu ir tiesīga piešķirt ģimenes pabalstus, šīs regulas 1. panta a) punktā norādīto definīciju neitralizē definīcija, kas iekļauta minētās regulas I pielikuma I punkta E daļā (“Vācija”)¹⁶. Tikai personas, kas ir tikušas obligāti apdrošinātas kādā no Regulas Nr. 1408/71 I pielikuma I punkta E daļā minētajām shēmām, ir uzskatāmas par “darbiniekiem” vai “pašnodarbinātajiem” šīs regulas 1. panta a) punkta ii) apakšpunkta izpratnē¹⁷. Darbinieks atbilstīgi minētajai šā pielikuma normai tiešām “ir obligāti pret bezdarbu apdrošināta persona vai arī katra persona, kas šādas apdrošināšanas dēļ iegūst veselības apdrošināšanā paredzētos naudas pabalstus vai tiem pielīdzināmus ieguvumus”. Tāds nav *C. E. Franzen* gadījums. Uz viņu attiecas Regulas Nr. 1408/71 1. panta a) punkta i) apakšpunkta “vispārīgais noteikums”, proti, darbinieka definīcija šīs

12 — Turpat, 14. punkts.

13 — Turpat, 9. un 11. punkts.

14 — Turklāt es šeit atgādinu, ka personai, kura ir izbeigusi jebkādu algotu darbu kādas dalībvalsts teritorijā un kura tāpēc vairs neatbilst nedz Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunkta nosacījumiem, nedz arī kādai citai šīs regulas normai, lai uz viņu attiektos kādas no dalībvalstīm tiesību akti, saskaņā ar 13. panta 2. punkta f) apakšpunktu un atbilstīgi tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras teritorijā šī persona dzīvo, piemēro vai nu tās valsts tiesību aktus, kurā viņa ir strādājusi algotu darbu, ja šī persona turpina šajā valstī dzīvot, vai tās valsts tiesību aktus, uz kuru attiecīgā gadījumā šī persona ir pārcēlusī savu dzīvesvietu. Skat. spriedumu *Kuusijärvi* (C-275/96, EU:C:1998:279, 34. punkts).

15 — Skat. šo secinājumu 68. un 69. punktu.

16 — Spriedums *Kulzer* (C-194/96, EU:C:1998:85, 35. punkts).

17 — Spriedumi *Merino García* (C-266/95, EU:C:1997:292, 24.–26. punkts), *Martínez Sala* (EU:C:1998:217) un *Schwemmer* (C-16/09, EU:C:2010:605, 34. punkts).

regulas izpratnē attiecībā uz pabalstiem, par kuriem viņa ir apdrošināta, konkrētajā gadījumā – apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem darbā. Savukārt viņa nevar tikt uzskatīta par darbinieku, lai viņai piešķirtu Vācijas ģimenes pabalstus, ņemot vērā “īpašo noteikumu”, kas norādīts I pielikumā. Šai normai ir īpašs raksturs attiecībā uz vispārējo sistēmu, kas norādīta minētās regulas 1. panta a) punktā. Regulas Nr. 1408/71 I pielikuma un 1. panta a) punkta ii) apakšpunkta normu kombinācija precizē cēloņsakarību starp darbinieka pieprasītā pabalsta veidu (ģimenes pabalsts) un nosacījumiem, kuriem darbiniekam jāatbilst, lai tiktu atzītas viņa tiesības uz pabalstu. Savienības likumdevējs tādējādi ir vēlējis precizēt jēdzienus “darbinieks” un “pašnodarbinātā persona” šīs regulas nozīmē, uz viņu attiecinot sociālā nodrošinājuma sistēmu, kas piemērojama visiem rezidentiem, kā tas ir attiecībā uz ģimenes pabalstiem Vācijā¹⁸. Līdz ar to es uzskatu, ka *C. E. Franzen* šajos strīdigajos laikposmos nevar tikt uzskatīta par darbinieku Regulas Nr. 1408/71 I pielikuma I punkta E daļas izpratnē, jo ģimenes pabalstu saņemšanai Vācijā viņa neatbilst 1. panta a) punkta ii) apakšpunkta, kas skatīts kopā ar šīs regulas I pielikumu, noteikumiem.

59. Attiecībā uz ģimenes pabalstu piešķiršanu atbilstīgi Vācijas tiesību aktiem darbinieka jēdziens jāsaprot tādā nozīmē, ka šie tiesību akti attiecas tikai uz darbiniekiem, kuri atbilst definīcijai, kas izriet no šīs regulas 1. panta a) punkta ii) apakšpunkta, skatot to kopā ar tās I pielikuma I punkta E daļu.

4) Starpposma secinājums

60. Es uzskatu, ka Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts rezidents, uz kuru attiecas šīs regulas piemērošanas joma un kurš, pamatojoties uz gadījuma darba līgumu citā dalībvalstī, strādā algotu darbu ne vairāk kā divas līdz trīs dienas mēnesī, ir pakļauts nodarbinātības valsts tiesību aktiem saskaņā ar minētās regulas 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Šī pakļautība nodarbinātības valsts tiesību aktiem attiecas ne vien uz dienām, kad viņš ir strādājis algotu darbu, bet arī uz tām dienām, kad viņš darbu nav veicis. Šī piemērojamība turpinās, kamēr ieinteresētā persona nodarbinātības valstī ir apdrošināta vismaz pret vienu risku.

B – Otrais un trešais prejudiciālais jautājums

61. Es iesaku otro un trešo jautājumu skatīt kopā. Iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunkts, skatot to kopā ar šā paša panta 1. punktu, nepieļauj, ka valsts tiesību akti šīs lietas apstākļos izslēdz no šīs valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas migrējošu darbinieku, uz kuru attiecas nodarbinātības valsts tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā. Iesniedzējtiesa jautā arī, vai primāro tiesību normas attiecībā uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un/vai Eiropas pilsonību nepieļauj šādu izslēgšanu, ja migrējošais darba ņēmējs ir izslēgts no viņa valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas tāpēc, ka uz viņu attiecas nodarbinātības valsts tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā, lai gan šim darba ņēmējam nav arī tiesību saņemt ģimenes pabalstus vai pabalstus saistībā ar nodarbinātības valsts vecuma apdrošināšanas sistēmu. Turklāt tā jautā, vai tas, ka darbiniekam ir bijusi iespēja pievienoties brīvprātīgajai apdrošināšanai vai lūgt kompetentajai iestādei noslēgt vienošanos Regulas Nr. 1408/71 nozīmē, ietekmē atbildi uz iepriekšējo jautājumu.

62. Lai iesniedzējtiesai sniegtu noderīgu atbildi, manuprāt, sākumā jāaplūko valsts tiesību aktu sociālā nodrošinājuma jomā koordinēšanas mehānisms, kas ieviests ar Regulu Nr. 1408/71, pamati.

18 — Skat. šajā ziņā ģenerālvokāta *A. La Pergola* [A. La Pergola] secinājumus *Stöber* un *Piosa Pereira* (C-4/95 un C-5/95, EU:C:1996:225, 13. un 28. punkts).

1) Ar Regulu Nr. 1408/71 ieviestais koordinēšanas mehānisms

63. Es atgādinu, ka, pirmkārt, atbilstīgi Tiesas pastāvīgajai judikatūrai ar Regulu Nr. 1408/71 ieviestās sistēmas pamatā ir vienkārša valstu tiesību aktu koordinēšana sociālā nodrošinājuma jomā un tās mērķis nav to saskaņošana¹⁹. Dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmas raksturo to teritorialitāte²⁰, šo sistēmu koordinācijas pamatā it īpaši ir piesaistes normas, kas ir analogas tām, kuras pastāv starptautiskajās privātajās tiesībās. Šis koordinēšanas mērķis ir noteikt vienu vai vairākas tiesību normas, kas piemērojamas darbiniekiem vai pašnodarbinātām personām, kuri dažādos apstākļos izmanto tiesības uz brīvu pārvietošanos²¹, vienlaikus pieļaujot atšķirības starp dažādām dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmām un tādējādi atšķirības to personu tiesībās, kuras šajās dalībvalstīs strādā²². Šī koordinēšana neskar dalībvalstu kompetenci šajā jomā, ja vien tās darbojas atbilstīgi Savienības tiesībām un, it īpaši, atbilstīgi koordinēšanas regulu mērķim un Līguma normām attiecībā uz personu brīvu pārvietošanos²³.

64. Tādējādi šā sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanas mehānisma, kas ieviests Eiropas Savienības izveides sākumā²⁴, mērķis ir atvieglot personu pārvietošanos Eiropas Savienībā, vienlaikus ievērojot valstu tiesisko regulējumu sociālā nodrošinājuma jomā atbilstošās raksturiezīmes un nesodot personas, kuras izmanto savas tiesības uz brīvu pārvietošanos²⁵.

65. Jau sākot ar pirmajiem spriedumiem Tiesa ir atgādinājusi, ka regulas, kas pieņemtas LESD 48. panta piemērošanai, ir jāinterpretē, “ņemot vērā šī panta mērķi veicināt iespējami plašāku migrējošu darba ņēmēju pārvietošanās brīvību”²⁶. Tā ir norādījusi, ka LESD 45.–48. pants ir sociālā nodrošinājuma regulu pamats, satvars un robežas²⁷. Tiesa tādējādi spriež par valstu sistēmu koordinēšanu LESD 45. un 48. panta kontekstā.

66. Otrkārt, piemērojamo valstu tiesību aktu konflikti rodas, apvienojot personu brīvas pārvietošanās īstenošanu, no vienas puses, un valstu sociālā nodrošinājuma sistēmu pastāvēšanu, no otras puses. Šie likumu konflikti, vai tie būtu pozitīvi – gadījumā, kad vienai situācijai piemērojami likumi summējas, – vai negatīvi konflikti, kad nav piemērojamu likumu²⁸, ir brīvas pārvietošanās Savienības teritorijā šķēršļi.

19 — Spriedumi *Lenoir* (313/86, EU:C:1988:452, 13. punkts), *Hervein* u.c. (C-393/99 un C-394/99, EU:C:2002:182, 52. punkts) un *Pasquini* (C-34/02, EU:C:2003:366, 52. punkts).

20 — Cornelissen, R., *loc. cit.*, 439.–441. lpp.

21 — Spriedumi *Piatkowski* (C-493/04, EU:C:2006:167, 20. punkts), *Nikula* (C-50/05, EU:C:2006:493, 20. punkts) un *Derouin* (C-103/06, EU:C:2008:185, 20. punkts).

22 — Skat. it īpaši spriedumus *Gravina* (807/79, EU:C:1980:184, 7. punkts), *Rönfeldt* (C-227/89, EU:C:1991:52, 12. punkts) un *Leyman* (C-3/08, EU:C:2009:595, 40. punkts).

23 — Skat. pēc analogijas spriedumu *Kauer* (C-28/00, EU:C:2002:82, 26. punkts). Skat. arī ģenerālvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumus *Reichel-Albert* (C-522/10, EU:C:2012:114, 44. punkts).

24 — Šis mehānisms tika ieviests ar Regulu Nr. 3/58, kas vēlāk kļuva par Regulu Nr. 1408/71. Regula Nr. 1408/71 un Padomes 1972. gada 21. marta Regula (EEK) Nr. 574/72, ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai Nr. 1408/71 (OV L 74, 1. lpp.), ir vairākkārt grozītas, gan lai tās pielāgotu izmaiņām valstu tiesību aktos, gan arī lai iekļautu Tiesas judikatūras *acquis*. Šis koordinēšanas regulas ir ļoti būtisks ieguldījums Eiropas integrācijā. Skat. šajā ziņā Cornelissen, R., *loc. cit.*, 471. lpp.

25 — Spriedumi *Nikula* (EU:C:2006:493, 20. punkts) un *Tomaszewska* (C-440/09, EU:C:2011:114, 28. punkts). Tādējādi piemērojamo tiesību maiņai nav jārada pārtraukums vai neatbilstība sociālā nodrošinājuma jomā. Skat. Mavridis, P., *La sécurité sociale à l'épreuve de l'intégration européenne*, Bruylant, 2003, 34. lpp. Par likuma, kas piemērojams dotai situācijai, deteritorializāciju skat. Cornelissen, R., *loc. cit.*, 444.–446. un 470. lpp.

26 — Skat. it īpaši spriedumus *Belbouab* (10/78, EU:C:1978:181, 5. punkts), *Buhari Haji* (C-105/89, EU:C:1990:402, 20. punkts), *Chuck* (C-331/06, EU:C:2008:188, 28. punkts) un *da Silva Martins* (C-388/09, EU:C:2011:439, 70. punkts).

27 — Spriedumi *Duffy* (34/69, EU:C:1969:71, 6. punkts) un *Massonet* (50/75, EU:C:1975:159, 9. punkts).

28 — Skat. *Rodière, P.*, *loc. cit.*, 662. lpp. un 3. zemsviras piezīme.

67. Treškārt, lai novērstu šos pozitīvos vai negatīvos tiesību aktu piemērošanas konfliktus, Regulas Nr. 1408/71 II sadaļas (kurā ietilpst 13. pants), kas ir pilnīga un vienota likuma konfliktu noteikumu sistēma²⁹, normas ir vērstas uz to, lai uz ieinteresētajām personām tiktu attiecināta tikai vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēma. Atbilstīgi Tiesas pastāvīgajai judikatūrai šo normu mērķis ir ne tikai izvairīties no vienlaicīgas vairāku valstu tiesību normu piemērošanas un sarežģījumiem, kas tādēļ varētu rasties³⁰, bet arī novērst, ka personām, kurām ir piemērojama Regula Nr. 1408/71, tiktu liegta aizsardzība sociālā nodrošinājuma jomā tāpēc, ka nav tām piemērojamu tiesību aktu³¹.

68. Šajā sakarā Regulas Nr. 1408/71 13. panta 1. punktā ir nostiprināts princips, ka dotai situācijai piemērojami tikai vienas dalībvalsts tiesību akti³², kas īpaši izpaužas kā iemaksas tikai vienā sociālā nodrošinājuma sistēmā. It īpaši šīs regulas 13. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir skaidri noteikts, ka, ievērojot 14. līdz 17. pantu, “persona, kas ir nodarbināta vienā dalībvalstī, ir pakļauta šīs valsts tiesību aktiem arī tad, ja tā dzīvo citā dalībvalstī vai ja citā dalībvalstī atrodas tā uzņēmuma vai [darba devēja] juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta” (*lex loci laboris*)³³.

69. Ievērojot izņēmumus, kas paredzēti Regulā Nr. 1408/71³⁴, šī valstu sociālā nodrošinājuma tiesību aktu normu konfliktu risināšanas sistēma, kuras pamatā ir tikai vienas vienotas dalībvalsts tiesību aktu piemērošanas princips, ir nepieciešams nosacījums, un atbilstoši iedibinātajai tiesu judikatūrai tās rezultāts ir, ka “dalībvalstis nevar noteikt, kādā mērā ir piemērojami to tiesību akti vai citas dalībvalsts tiesību akti, jo tām jāievēro spēkā esošās [Savienības] tiesību aktu normas”³⁵.

70. Iesniedzējtiesas uzdoto otro un trešo jautājumu es analizēšu, ņemot vērā šos apsvērumus.

2) Par vienas dalībvalsts tiesību aktu piemērošanas principu

71. Kā izriet no šo secinājumu 67. un 68. punkta, saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Regulas Nr. 1408/71 II sadaļā minētajās normās, kurās noteikti tiesību akti, kas piemērojami darba ņēmējiem, kuri pārvietojas Savienībā, ir noteikts, ka uz viņiem attiecas tikai vienas dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēma³⁶, lai izvairītos no valstu piemērojamo tiesību normu summēšanās un sarežģījumiem, ko tā var izraisīt³⁷. Tāpēc normas, kurās noteikti piemērojamie tiesību akti, ir izslēdzošas, kas nozīmē, ka nevienam brīdi, ja vien Regulā Nr. 1408/71 nav paredzēti izņēmumi³⁸, nekādi citi tiesību akti kā vien tie, kuri noteikti normās attiecībā uz likumu konfliktu, nevar tikt piemēroti³⁹.

29 — Spriedums *Luijten* (60/85, EU:C:1986:307, 12.–14. punkts).

30 — Spriedumi *Ten Holder* (302/84, EU:C:1986:242, 19. punkts) un *Luijten* (EU:C:1986:307, 12. punkts).

31 — Spriedumi *Kits van Heijningen* (EU:C:1990:183, 12. punkts) un *Kuusijärvi* (EU:C:1998:279, 28. punkts).

32 — Regulas Nr. 1408/71 koordinēšanas mehānisma pamatā ir trīs šādi principi: pirmais – vienlīdzīga attieksme pret valstspiederīgiem un tiem, kuri nav valstspiederīgie; otrais – apdrošināšanas laikposmu summēšana (vai tiesību saglabāšana to iegūšanas laikā); trešais – pabalstu eksports Savienībā (dzīvesvietas klauzulas atcelšana vai iegūto tiesību saglabāšana).

33 — Spriedums *Kits van Heijningen* (EU:C:1990:183, 12. punkts).

34 — Atbilstīgi Regulas Nr. 1408/71 preambulas vienpadsmitajam apsvērumam “konkrētās situācijās, kas pamato citu piemērojamības kritēriju lietošanu, jāatkāpjas no vispārējā noteikuma”. Izņēmumi no *lex loci laboris* ir paredzēti Regulas Nr. 1408/71 14. līdz 17. pantā. Minētās regulas 17. pantā ir ietvertas vienošanās, kas attiecas uz īpašām personu kategorijām un kas jāslēdz attiecīgo personu interesēs. Izņēmumi ir paredzēti ne vien II sadaļā, bet arī “šīs regulas III sadaļā paredzētajiem sociāliem un ar praktisko efektivitāti saistītiem apsvērumiem” (*Mavridis, P., loc.cit.*, 443. lpp.).

35 — Spriedumi *Ten Holder* (EU:C:1986:242, 21. punkts) un *Luijten* (EU:C:1986:307, 14. punkts).

36 — Šeit jāatzīmē, ka, stājoties spēkā Regulai Nr. 883/2004 (skat. 11. panta 1. punktu), tika apstiprināts tikai vienas dalībvalsts piemērojamo tiesību aktu princips.

37 — Spriedumi *Ten Holder* (EU:C:1986:242, 19. punkts) un *Luijten* (EU:C:1986:307, 12. punkts).

38 — Skat. 34. zemsvītras piezīmi.

39 — Morsa, M. *Sécurité sociale, libre circulation et citoyennetés sociales*, Anthemis, 2012, 142. lpp.

72. Tomēr nesenie spriedumi, kas pasludināti lietās par ģimenes pabalstu izmaksu, šķiet norādām uz Tiesas judikatūras mikstināšanos attiecībā uz striktu vienas dalībvalsts tiesību aktu piemērošanas principu⁴⁰.

73. Komisija savos rakstiskajos apsvērumos norāda, ka šī mikstināšanās tomēr nevar tikt interpretēta tādējādi, ka darbaņēmējam, kas pārvietojas Savienībā, uz kuru attiecas nodarbinātības valsts tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā, būtu jāpiemēro arī dzīvesvietas valsts likums par vecuma apdrošināšanu saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem.

74. Es piekrītu šādai nostājai. Citāda interpretācija vispār nozīmētu, ka apdrošinātajām personām būtu jāveic iemaksas divu vai vairāk dalībvalstu kompetentajām iestādēm, kas neatbilst Regulas Nr. 1408/71 mērķim, kāds tas uzsvērts šo secinājumu 68. punktā. Šajā sakarā šīs regulas preambulas devītajā apsvērumā ir norādīts, ka tādi gadījumi, kad uz kādu darbinieku vienlaikus attiecas divu dalībvalstu tiesību akti, atkāpjoties no vispārējā noteikuma, būtu pēc iespējas jāierobežo gan skaita, gan apjoma ziņā.

75. Katrā ziņā, rūpējoties par skaidrību un lai sniegtu noderīgu atbildi iesniedzējtiesai, es uzskatu, ka ir jāizanalizē Tiesas nesena judikatūra, kurā dažos gadījumos acīmredzot pieļauta divu dalībvalstu tiesību aktu piemērošana vienlaikus.

a) Īss atskats uz Tiesas neseno judikatūru – spriedumi lietās *Bosmann*⁴¹ un *Hudzinski* un *Wawrzyniak*⁴²

76. Vai mēs varam interpretēt iepriekš minētos spriedumus kā tādus, kas jāpiemēro šajā konkrētajā lietā? *SVB* un Komisija savos rakstveida apsvērumos pauž viedokli, ka ir jānošķir judikatūra, kas iedibināta ar spriedumiem lietās *Ten Holder*⁴³ un *Luijten*⁴⁴, no tās, kas ieviesta ar spriedumiem *Bosmann*⁴⁵ un *Hudzinski* un *Wawrzyniak*⁴⁶. Kā izriet no šo secinājumu 71. punkta, divos pirmajos spriedumos Tiesa apstiprināja tikai vienas dalībvalsts tiesību aktu piemērošanas principu saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 II sadaļu. Turpretī divos pēdējos spriedumos Tiesa nosprieda, ka Regulas

40 — Spriedumi *Bosmann* (C-352/06, EU:C:2008:290) un *Hudzinski* un *Wawrzyniak* (C-611/10 un C-612/10, EU:C:2012:339). Pārskatam par doktrīnas reakciju uz šo judikatūru skat. it īpaši Kessler, F., "Prestations familiales: une nouvelle remise en cause du principe d'unicité de la législation applicable", *Revue de jurisprudence sociale*, 10 (2008), 770.–773. lpp.; Lhernould, J.-P., "Ouverture de droits à prestations familiales dans deux États membres de l'Union: consolidation de nouveaux principes?", *Revue de jurisprudence sociale*, 8–9 (2012), 583.–584. lpp., un Devetzi, S., "The coordination of family benefits by Regulation 883/2004", *European Journal of Social Security*, 11. sējums, 1-2 (2009), 205.–216. lpp., [īpaši] 212. lpp.

41 — EU:C:2008:290, 32. punkts.

42 — EU:C:2012:339, 49. punkts.

43 — EU:C:1986:242. Atgādinu, ka spriedums *Ten Holder* attiecās uz personu, kas bija izbeigusi profesionālo darbību Vācijā, kur tā saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesību aktiem saņēma slimības pabalstu, un kura pārcēlās uz Nīderlandi, neuzsākot profesionālo darbību, kamēr saņēma slimības pabalstu. Taču nešķiet, ka šī persona būtu pilnīgi pārtraukusi jebkādu profesionālo darbību un ka viņa nedomā atsākt darbu savā jaunajā dzīvesvietas valstī. Lai gan nevienā Regulas Nr. 1408/71 II sadaļas tiesību normā skaidri nebija regulēta šī situācija, Tiesa nosprieda, ka uz personu saskaņā ar šīs regulas 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu joprojām attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kas ir tās pēdējās profesionālās nodarbinātības dalībvalsts (Vācija). Es šeit norādu, ka pašlaik uz šāda veida gadījumiem attiecas Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta f) apakšpunkts.

44 — EU:C:1986:307. Es atgādinu, ka spriedumā *Luijten* šo pašu piemērojamo tiesību ekskluzivitātes principu Tiesa atkārtoti puda saistībā ar nodarbinātības valsts un dzīvesvietas valsts tiesību aktu vienlaicīgas piemērošanas risku, kas ļauj apdrošinātajām personām saņemt ģimenes pabalstu.

45 — EU:C:2008:290. Šīs lietas pamatā ir par ģimenes pabalstiem atbildīgās Vācijas iestādes lēmums pārtraukt ģimenes pabalsta izmaksu Beļģijas pilsoni, kas ar saviem bērniem dzīvo Vācijā – *B. Bosmann* – par viņas apgādībā esošu bērnu no brīža, kad viņa kļuva par darbinieci Nīderlandē. Šajā pēdējā minētajā dalībvalstī viņas bērni neatbilda Nīderlandes tiesību normām pabalstu saņemšanai.

46 — EU:C:2012:339. Šis spriedums, kas pasludināts divās apvienotās lietās, attiecās uz diviem darbiniekiem no Polijas, kuri ar savām ģimenēm dzīvoja Polijā un kuri ieradās Vācijā strādāt pagaidu darbu; viens no viņiem – kā pašnodarbināta persona Polijā – sezonas darbu strādnieks, bet otrs bija norīkots darbinieks.

Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunkta interpretācija, ko tā sniegusi, neizslēdz, ka “dalībvalstij, kura nav kompetentā valsts un kurā tiesības saņemt ģimenes pabalstu nav pakļautas nosacījumiem par nodarbinātību vai apdrošināšanu, tiktu liegta iespēja piešķirt šādu pabalstu tās teritorijā dzīvojošai personai, ja šāda iespēja tieši izriet no tās tiesību aktiem”⁴⁷.

77. Tāpat kā *SVB* un Komisija es uzskatu, ka šie pēdējie spriedumi nevar tikt interpretēti tādējādi, ka tie būtu jāpiemēro šajā konkrētajā lietā. Es atgādinu, ka *B. Bosmann* saņēma Vācijas ģimenes pabalstus tikai tādēļ, ka viņa dzīvoja Vācijā, un *W. Hudzinski* tāpēc, ka pastāv Vācijas tiesību norma, saskaņā ar kuru jebkurai personai, kuras dzīvesvieta vai pastāvīgā dzīvesvieta nav Vācijas teritorijā, bet kura tajā pilnībā maksā ienākuma nodokli, vai kura par tādu tiek uzskatīta, cita starpā ir tiesības uz ģimenes pabalstiem. Pretēji tai situācijai šajā lietā Vācijas tiesību aktos ieinteresētajām personām saskaņā ar valsts tiesībām bija piešķirtas īpašas tiesības, kuru pamatā ir vai nu personas dzīvesvieta, vai tas, ka viņa maksā ienākuma nodokli, ar šiem tiesību aktiem no šo tiesību izmantošanas neizslēdzot personas, uz kurām saskaņā ar Savienības tiesībām attiecas citas dalībvalsts, piemēram, dzīvesvietas dalībvalsts, tiesību akti.

78. Pamatlietās ar *AOW* 6.a panta ievadteikumu un b) punktu un *AKW* 6.a punktu no šo tiesību aktu piemērošanas jomas ir izslēgtas personas, uz kurām saskaņā ar Regulu Nr. 1408/71 attiecas citas dalībvalsts tiesību akti. Tādējādi uz *C. E. Franzen*, *H. D. Giesen* laulāto un *F. van den Berg* attiecas Vācijas tiesību akti, un tāpēc viņi principā nevar strīdīgajos periodos saņemt – kā nu kurā gadījumā – ģimenes pabalstu atbilstīgi *AKW* un atbilstīgi *AOW* – vecuma apdrošināšanu.

79. Tomēr, lai savus priekšlikumus atbildēm uz prejudiciālajiem jautājumiem pielāgotu pamatlietu apstākļiem, man šķiet, ka apsvērumi ir jāsadala divos posmos.

b) Piemērojamo tiesību aktu noteikšana

80. Pirmkārt, jānosaka, kuras valsts tiesību akti saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 II sadaļu ir piemērojami pamatlietu apstākļiem. Šajā sakarā no manis veiktā otrā jautājuma vērtējuma izriet, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu, skatot to kopā ar šīs regulas 13. panta 1. punktu, izriet, ka *C. E. Franzen*, *H. D. Giesen* laulātās un *F. van den Berg* situācijai ir piemērojami Vācijas tiesību akti.

81. Otrkārt, tā kā piemērojami tiesību akti ir noteikti, Regulas Nr. 1408/71, kā arī pamattiesību kontekstā ir jāizvērtē nodarbinātības valsts tiesību aktu piemērošanas ietekme uz īpašajiem pamatlietu apstākļiem.

c) Nodarbinātības valsts tiesību aktu piemērošanas ietekme uz pamatlietu apstākļiem un to interpretācija Regulas Nr. 1408/71 un primāro tiesību kontekstā

82. Attiecībā uz pamatlietu apstākļiem es atgādinu, ka uz *C. E. Franzen*, *H. D. Giesen* laulāto un *F. van den Berg* saskaņā ar Regulu Nr. 1408/71 sociālā nodrošinājuma jomā attiecas nodarbinātības valsts tiesību akti. No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka viņiem strīdīgajos laikposmos obligātā kārtā ir piemērota tikai Vācijas sistēma apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem darbā bez piekļuves kādai citai sociālā nodrošinājuma jomai, kā rezultātā saskaņā ar Nīderlandes tiesību aktiem viņi zaudēja iespēju viņiem piemērot viņu dzīvesvietas dalībvalsts sociālo nodrošinājumu. No tā tāpat izriet, ka ieinteresētās personas pamatlietās zaudēja sociālo aizsardzību, ko viņām nodrošināja viņu dzīvesvietas valsts, neiegūstot to no nodarbinātības valsts. Tātad patiesībā ierobežoto darba stundu un nelielo ienākumu dēļ uz tām neattiecas nedz nodarbinātības valsts sociālās apdrošināšanas sistēma, ne arī dzīves vietas valsts sociālā aizsardzība, jo uz viņām attiecas citas dalībvalsts tiesību akti. Līdz ar to

47 — Spriedumi *Bosmann* (EU:C:2008:290, 32. punkts) un *Hudzinski* un *Wawrzyniak* (EU:C:2012:339, 49. punkts).

C. E. Franzen zaudēja ģimenes pabalstus, savukārt attiecīgi *F. van den Berg* un *H. D. Giesen* vecuma pensija un partnera pabalsts tika samazināti līdz summām, kuras bija mazākas par tām, kas atbilst viņu nodarbinātības kopējam ilgumam, pamatojot ar to, ka nodarbinātības laikposmi viņu dzīvesvietas valstī nav tikuši ieskaitīti nodarbinātības laikposmos nodarbinātības dalībvalstī.

83. Kā pamatoti apgalvo Komisija, ir acīmredzams, ka, izmantojot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, ieinteresētās personas pamatlietās ir nonākušas nelabvēlīgākā situācijā nekā darbinieks, kas visu savu karjeru veidojis vienā dalībvalstī, jo viņi ir zaudējuši daļu no savām tiesībām uz pensiju. Ja viņi būtu palikuši Nīderlandē un tur būtu veikuši to pašu darbu, viņi savas tiesības nebūtu zaudējuši.

84. Vai šīs nelabvēlīgās sekas atbilst Regulas Nr. 1408/71 tiesību normām, kā tās ir interpretētas primāro tiesību kontekstā attiecībā uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos?

85. Kā apgalvo *SVB*, kā arī Nīderlandes un Apvienotās Karalistes valdības, Tiesa vairākas reizes ir nospriedusi, ka katras dalībvalsts kompetencē, ievērojot Savienības tiesības, ir savos tiesību aktos noteikt sociālā nodrošinājuma sistēmas pabalstu piešķiršanas nosacījumus⁴⁸. Tā ir nospriedusi arī, ka sociālā nodrošinājuma jomā ar Savienības tiesībām un it īpaši ar tās primārajām tiesībām apdrošinātajai personai nevar tikt garantēts, ka pārcelšanās uz citu dalībvalsti neietekmēs to pabalstu veidu un līmeni, uz kuriem tā varētu pretendēt savā izcelsmes valstī⁴⁹. Tādējādi valsts tiesiskā regulējuma, kas sociālā nodrošinājuma pabalstu jomā ir nelabvēlīgāks, piemērošana vajadzības gadījumā pēc dzīvesvietas dalībvalsts maiņas saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 noteikumiem principā var atbilst Savienības primāro tiesību prasībām personu brīvas pārvietošanās jomā⁵⁰. Tas, ka pārvietošanās brīvības izmantošanai var nebūt neitrāla ietekme šajā jomā, proti, ka tā var izrādīties vairāk vai mazāk izdevīga vai pat neizdevīgāka, kā nu kurā gadījumā tas būtu, ir tiešas sekas tam, ka ir saglabātas pastāvošās dalībvalstu tiesību aktu atšķirības⁵¹.

86. Tomēr ir skaidrs, ka no Tiesā iedibinātas judikatūras izriet, ka šāda atbilstība pastāvētu tikai tiktāl, ciktāl attiecīgais valsts tiesiskais regulējums neradītu attiecīgajam darba ņēmējam neizdevīgāku situāciju, salīdzinot ar tiem darba ņēmējiem, kuri visas savas darbības veic dalībvalstī, kurā tas tiek piemērots⁵². Tiesa ir uzskatījusi arī, ka LESD 45. un 48. panta mērķis netiks sasniegts, ja pārvietošanās brīvības tiesību izmantošanas dēļ migrējošiem darba ņēmējiem būs jāzaudē sociālā nodrošinājuma priekšrocības, kas tiem ir garantētas kādas dalībvalsts tiesību aktos⁵³. Attiecībā uz Regulas Nr. 1408/71 II sadaļas tiesību normām Tiesa ir norādījusi, ka to mērķis ir novērst, ka personas, uz kurām attiecas šīs regulas piemērošanas joma, zaudētu aizsardzību sociālā nodrošinājuma jomā tāpēc, ka nav tiesību aktu, kas būtu viņām piemērojami⁵⁴.

87. Šo pamatlietu apstākļus raksturo tieši šis piemērojamo tiesību aktu trūkums sociālā nodrošinājuma sistēmas jomā, kas ļautu *C. E. Franzen* saņemt ģimenes pabalstu un *F. van den Berg* un *H. D. Giesen* – vecuma apdrošināšanu. Lai arī tikpat kā nav šaubu, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu tiesību akti, kas oficiāli piemērojami apstākļiem pamatlietās, ir Vācijas tiesību akti, to piemērošanas rezultāts, manuprāt, neatbilst nedz Regulai Nr. 1408/71, kuras mērķis ir atvieglot personu brīvu pārvietošanos Savienībā, nedz LESD 45. un 48. pantam, kuri to rosinājuši. Ieinteresētajām personām pamatlietās jautājums ir nevis par to, vai viņu tiesības uz brīvu pārvietošanos ir bijušas vairāk vai mazāk izdevīgas, pat neizdevīgas, bet gan par to, ka sociālā nodrošinājuma sistēma strīdīgajos laikposmos nav sniegusi nekādu aizsardzību, kas, manuprāt, ir pretrunā ne vien Regulai Nr. 1408/71, bet arī LESD 45. un 48. pantam.

48 — Spriedums *van Delft* u.c. (C-345/09, EU:C:2010:610, 99. punkts).

49 — Turpat, 100. punkts.

50 — Spriedumi *von Chamier-Glisczinski* (C-208/07, EU:C:2009:455, 85. un 87. punkts) un *da Silva Martins* (EU:C:2011:439, 72. punkts).

51 — Skat. ģenerāladvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumus *Reichel-Albert* (EU:C:2012:114, 45. punkts).

52 — Spriedums *da Silva Martins* (EU:C:2011:439, 73. punkts un tajā minētā judikatūra).

53 — Turpat, 74. punkts un tajā minētā judikatūra.

54 — Spriedums *Kits van Heijningen* (EU:C:1990:183, 12. punkts).

88. Es vēlos noskaidrot, ciktāl, ievērojot ar Regulu Nr. 1408/71 ieviesto koordinēšanas mehānismu, precīzāk – principu, ka tiek piemēroti tikai vienas dalībvalsts tiesību akti, būtu iespējams atrisināt šo nožēlojamo un nepieļaujamo situāciju, kurā ir ieinteresētās personas pamatlietās tāpēc, ka tās ir izmantojušas savas pamattiesības uz brīvu pārvietošanos.

89. Tāpēc es uzskatu, ka Tiesai piedāvājamajā risinājumā būtu jāņem vērā saskaņā ar nodarbinātības valsts tiesību aktiem piešķirtais pabalstu līmenis gadījumos, kad ar šiem tiesību aktiem – kā pamatlietu apstākļos – darbinieki tiek izslēgti no aizsardzības, ko sniedz sociālā nodrošinājuma galvenās jomas. Šī aizsardzības līmeņa ņemšana vērā, lai noteiktu tiesību aktus, kuri piemērojami gadījumā, kad šis aizsardzības tikpat kā nav – kā gadījuma vai mazsvarīgas nodarbinātības gadījumā, – iekļaujas sociālā progresa loģikā, kas ar Līgumu tiek veicināts un kas ierakstīts Regulas Nr. 1408/71 preambulas pirmajā apsvērumā, atbilstīgi kuram “noteikumi par valstu sociālā nodrošinājuma tiesību aktu koordinēšanu attiecas uz to darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, kuri ir dalībvalstu pilsoņi, un tiem būtu jāsekmē viņu dzīves līmeņa paaugstināšana un nodarbinātības nosacījumu uzlabošana”.

90. Tādējādi, pēc manām domām, uz laiku būtu jāaptur nodarbinātības valsts tiesību aktu piemērošana, ja tie tiek piemēroti saistībā ar īslaicīgiem gadījuma darba vai mazsvarīga darba līgumiem, un jāpiemēro dzīvesvietas valsts tiesību akti. Šai apturēšanai būtu jābūt tikai tik ilgi, cik ilgi nodarbinātības valsts tiesību aktos tiek saglabāta minēto darbinieku kategoriju izslēgšana no sociālā nodrošinājuma galvenajām jomām, kas nav apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem darbā⁵⁵.

91. Manuprāt, šāda nodarbinātības valsts tiesību aktu piemērošanas apturēšanas pasākuma pieņemšana izriet no Regulas Nr. 1408/71 13. panta 1. punkta un 2. punkta a) apakšpunkta interpretācijas LESD 45. un 48. panta kontekstā un tā ļautu novērst, ka pret darbinieku, kurš, izmantojot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, ir bijis nodarbināts vairākās dalībvalstīs, attieksme bez objektīva pamatojuma būtu nelabvēlīgāka nekā pret darbinieku, kas visu savu karjeru veidojis vienā dalībvalstī. Šāda Regulas Nr. 1408/71 interpretācija ļautu arī ņemt vērā jaunās darba formas un tādas Savienības pilsoņu profesionālās gaitas, it īpaši nedrošas nodarbinātības kontekstā, kā gadījuma darba vai mazsvarīga darba līgumu gadījumā⁵⁶.

92. Tas, ka darbiniekam būtu iespēja brīvprātīgi apdrošināties⁵⁷ vai pieprasīt kompetentajai iestādei noslēgt līgumu Regulas Nr. 1408/71 izpratnē, manuprāt, ieteikto atbildi neietekmē.

93. Es tomēr atgādinu, ka, pamatojoties uz Regulas Nr. 1408/71 17. pantu, attiecīgo dalībvalstu kompetentās iestādes vai struktūras, kuras šīs iestādes norīkojušas, kopīgi vienojoties dažu kategoriju personu vai konkrētu personu interesēs, var paredzēt izņēmumus no šīs regulas 13.–16. panta. Attiecīgo dalībvalstu kompetentās iestādes varētu paredzēt šāda veida vienošanos attiecībā uz darbiniekiem, kuri noslēguši pagaidu vai nebūtiska darba līgumus, lai izvairītos no tādām nevēlamām situācijām kā pamatlietās.

55 — Es šeit norādu, ka Regulas Nr. 1408/71 84. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir paredzēts, ka dalībvalstu kompetentās iestādes savstarpēji apmainās ar visu informāciju par izmaiņām to tiesību aktos, kas var ietekmēt šīs regulas piemērošanu. Turklāt es norādu, ka no mutvārdu procesa izriet, ka kopš 2013. gada janvāra Vācijas tiesību akti ir grozīti tādējādi, ka uz darbiniekiem, kuri veic mazsvarīgu profesionālo darbību, arī attiecas vecuma apdrošināšana un apdrošināšana slimības gadījumos.

56 — Man šķiet nepieciešama jauno mobilitātes veidu ietekmes un koordinēšanas regulu analīze sociālā nodrošinājuma jomā. Skat. it īpaši Jorens, Y., un Van Overmeiren, E., “General principles of coordination in Regulation 883/2004”, *European Journal of Social Security*, 11. sēj., 1-2 (2009), 47.-79. lpp., 73. lpp.

57 — Tiesa ir nospriedusi, ka “darbības, kas brīvprātīgi apdrošināties gribošajiem nerezidentiem darba ņēmējiem jāveic pēc savas ierosmes, kā arī ar šā veida apdrošināšanu saistītie ierobežojumi, piemēram, apdrošināšanas pieteikuma iesniegšanai ievērojami termiņi, ir faktori, kuru dēļ nerezidenti darba ņēmēji, kuriem ir vienīgi iespēja apdrošināties brīvprātīgi, ir ne tik izdevīgā stāvoklī kā rezidenti, kuriem ir obligātās apdrošināšanas nodrošinājums”. Skat. spriedumu *Salemink* (C-347/10, EU:C:2012:17, 44. punkts).

3) Starpposma secinājums

94. Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunkts, skatīts kopā ar šā paša panta 1. punktu LESD 45. un 48. panta kontekstā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz no valsts tiesību aktiem apstākļos, kādi ir šajās pamatlīnās, izslēgt migrējošu darba ņēmēju no savas sociālā nodrošinājuma sistēmas tāpēc, ka uz viņu attiecas nodarbinātības valsts sociālā nodrošinājuma sistēma. Tomēr gadījumā, ja šim darba ņēmējam nebūtu tiesību uz ģimenes pabalstiem vai pabalstiem saskaņā ar nodarbinātības valsts vecuma apdrošināšanas sistēmu, ņemot vērā, ka saskaņā ar nodarbinātības valsts tiesību aktiem piešķirtā sociālā aizsardzība gandrīz nepastāv, to piemērošana, ja šīs aizsardzības piemērošanas pamatā ir īslaicīgs gadījuma darba vai mazsvarīga darba līgums, būtu uz laiku jāpārtrauc par labu dzīvesvietas valsts tiesību aktiem. Šis pagaidu pārtraukums būtu piemērojams vienīgi laikposmā, kamēr nodarbinātības valsts tiesību aktos tiek turpināta minēto kategoriju darba ņēmēju izslēgšana no sociālā nodrošinājuma jomām, kas nav apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem darbā, un tikai attiecībā uz šīm pārējām jomām. Valsts tiesai ir jāveic nepieciešamās pārbaudes attiecībā uz pamatlīnietu apstākļiem.

95. Tam, ka darba ņēmējam ir bijusi iespēja apdrošināties brīvprātīgi vai pieprasīt kompetentajai iestādei noslēgt vienošanos Regulas Nr. 1408/71 17. panta nozīmē, šajā ziņā nav nozīmes.

VI – Secinājumi

96. Pamatojoties uz visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem, es iesaku Tiesai šādi atbildēt uz *Centrale Raad van Beroep* uzdotajiem jautājumiem:

- 1) Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulu (EK) Nr. 1992/2006, 13. panta 2. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz kādas dalībvalsts rezidentu, uz kuru attiecas šīs regulas piemērošanas joma un kurš veic algotu darbu ne vairāk kā divas vai trīs dienas nedēļā, pamatojoties uz gadījuma darba līgumu citā dalībvalstī, saskaņā ar minētās regulas 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu attiecas nodarbinātības valsts tiesību akti. Šī pakļautība nodarbinātības valsts tiesību aktiem attiecas ne tikai uz dienām, kad viņš veic algotu darbu, bet arī uz tām dienām, kad viņš algotu darbu neveic. Tas uz viņu attiecas, kamēr ieinteresētā persona nodarbinātības valstī ir apdrošināta vismaz pret vienu risku;
- 2) Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunkts, skatīts kopā ar tā paša panta 1. punktu LESD 45. un 48. panta kontekstā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz pie tādiem nosacījumiem kā šajās pamatlīnās no valsts tiesību aktiem izslēgt migrējošo darbinieku no valsts sociālā nodrošinājuma sistēmas tāpēc, ka uz viņu attiecas nodarbinātības valsts tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā. Tomēr gadījumā, ja šim darbiniekam nebūtu tiesību uz ģimenes pabalstiem vai pabalstiem saistībā ar vecuma apdrošināšanu nodarbinātības dalībvalstī, ņemot vērā, ka sociālā aizsardzība, ko sniedz nodarbinātības valsts tiesību akti, tikpat kā nepastāv, šo tiesību aktu piemērošana, ja tās pamatā ir īslaicīga gadījuma darba vai mazsvarīga darba līgumi, būtu uz laiku jāatceļ par labu dzīvesvietas valsts tiesību aktiem. Šī pagaidu pārtraukšana būtu piemērojama tikai tik ilgi, kamēr nodarbinātības dalībvalsts tiesību aktos tiek turpināta minēto kategoriju darbinieku izslēgšana no sociālā nodrošinājuma jomām, kas nav apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem darbā, un tikai attiecībā uz šīm pārējām jomām. Valsts tiesai, ņemot vērā pamatlīnietu apstākļus, ir jāveic nepieciešamās pārbaudes. Tam, ka darba ņēmējam ir bijusi iespēja apdrošināties brīvprātīgi vai pieprasīt kompetentajai iestādei noslēgt vienošanos Regulas Nr. 1408/71 17. panta nozīmē, šajā ziņā nav nozīmes.